

Son Haftalarda Bildirilen Meningokok Olguları ile İlgili Bilgilendirme ve Sağlık Bakanlığı'na Sorularımız

Basına yansıyan haberlerden ve üyelerimizin bildirimlerinden son bir ay içerisinde ülkemizde Kocaeli başta olmak üzere bazı illerimizde meningokoksik hastalık vakalarının görülme sıklığında bir artış olduğu anlaşılmaktadır. Başta menenjit olmak üzere Neisseria meningitidis'e bağlı meningokoksik hastalıklar; bulaşıcı olmaları, özellikle genç, sağlıklı bireyleri etkileme eğiliminde olması ve saatler içinde ölüme yol açabilmesi nedeniyle bilinen infeksiyon hastalıkları içinde hem birey hem de toplum için en yıkıcı infeksiyonlardan biridir.

Hastalığın etkeni olan Neisseria meningitidis sadece insanlarda hastalık yapan bir bakteridir. Kapsülünde bulunan farklı polisakkaritlere göre serogruplara ayrılır; insanlarda en sık infeksiyona neden olan sekiz serogrup A, B, C, X, Y, Z, W-135 ve L'dir. İnsandan insana hasta veya taşıyıcı kişilerin solunum salgılarıyla (damlacık) yakın temas yoluyla bulaşarak salgınlar yapabilmektedir. Meningokoksik hastalığın klinik bulguları, tanısı, tedavisi ve korunma yöntemleri ile ilgili ayrıntılı bilgi notuna TTB-UDEK üyesi KLİMİK Derneği web sitesinden ayrıca pediatri uzmanlık derneklerinin web sitelerinden ulaşılabilir (<https://www.klimik.org.tr/2025/04/20/meningokoksik-infeksiyonlar-bilgi-notu-epidemiyojisi-klinik-seyri-tanisi-tedavisi-ve-onlenmesi/>)

Meningokoksik hastalık, toplumda sıklıkla yalnızca çocukluk çağı hastalığı olarak algılansa da gerçekte tüm yaş gruplarını etkileyebilen ciddi bir enfeksiyon hastalığıdır. Özellikle ergen ve erişkin bireylerde tanının sıklıkla göz ardı edilmesi, hastalığın bu gruplarda tanısız gecikmelere ve hatta mortal seyre yol açmasına neden olabilmektedir. Birçok ülkede yapılan epidemiyolojik incelemeler, özellikle genç erişkinlerde ve yaşlı bireylerde de invazif meningokok hastalığının anlamlı bir halk sağlığı sorunu olduğunu ortaya koymuştur. Bazı veriler çocuklarda yüksek insidansa rağmen, erişkinlerde mortalite oranlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, sürveyans sistemlerinin sadece çocuk yaş grubuna odaklanması, erişkinlerde hastalık yükünün eksik raporlanmasına ve dolayısıyla etkili müdahalelerin gecikmesine yol açabilmektedir. Meningokoksik hastalık şüphesi, yalnızca çocuklarda değil, tüm yaş gruplarında ciddi klinik tablolarla seyredebildiği için, tanı algoritmalarında erişkin bireylerin de dikkate alınması büyük önem arz etmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 11 Nisan 2025 tarihli raporunda 7 Ocak ve 12 Mart 2025 tarihlerinde tanı alan 11 vakanın ortanca yaşı 36 yıl olup tüm vakalar umre ile ilişkili olarak rapor edilmiştir.

Hac ve umre gibi kitlesel ziyaretler, meningokoksik hastalığın yayılması açısından önemli risk oluşturmaktadır. Bu nedenle DSÖ ve Suudi Arabistan Sağlık Bakanlığı tarafından hac ve umre öncesi konjuge meningokok aşısı (MenACWY) uygulanması zorunlu tutulmuştur. Ancak bu aşılama programında da son 2 yıldır aksaklıklar olduğu yine DSÖ raporunda belirtilmiştir. Burada belirtilen aşılama yalnızca A, C, W ve Y serogruplarına karşı koruma sağlamakta; serogrup B'ye karşı herhangi bir bağışıklık sağlamamaktadır. Son yıllarda ülkemiz dahil olmak üzere birçok bölgede serogrup B kaynaklı meningokoksik hastalıklarda artış gözlenmektedir. Serogrup dağılımı ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, serogrup B hem çocuklarda hem de erişkinlerde başlıca etkenlerden biridir. Serogrup B özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika'da en sık rastlanan etken olduğu halde bağışıklama programlarının halen bu serogruba karşı eksik olduğu görülmektedir.

Türk Tabipleri Birliği olarak bu ciddi hastalığın yarattığı halk sağlığı sorunları ve bunların önlenmesi ile ilgili olarak yetkililerin yapması gerekenleri ne düzeyde yaptığını öğrenmek istiyoruz ve Sağlık Bakanlığı'na aşağıdaki sorularımızı ve önerilerimi yöneltiyoruz:

Sorularımız

Dünyada pek çok bölgede endemik olarak görülen bu hastalık Afrika, Güney Amerika, Asya ve Rusya'nın bazı bölgelerinde salgınlar yapmaktadır. Ülkemizde meningokoksik infeksiyonlar endemik olarak görülmekle birlikte, sürveyans verileri paylaşılmadığı için salgınların olup olmadığı ve en son salgının ne zaman görüldüğü konusunda bilgiye ulaşılamamaktadır. Sağlık Bakanlığı'nın sitesinde en son 2018 yılında, kesin tanı konulmuş toplam 56 N. meningitidis olgusu olduğu bildirilmiştir.

Vakaların tespiti ve raporlanması, filyasyon yapılarak kaynağa ulaşılması, riskli teması olan kişilerin koruyucu tedaviye alınması ve korunma önlemlerinin uygulanması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca hızlı ilerleyen bir hastalığın yine hızla tanı konarak tedavi edilebilmesi için hekimlerin çalıştıkları bölgede meningokok hastalığının görüldüğü bilgisine sahip olması kritik önemdedir. Bu nedenle Sağlık Bakanlığının tespit edilen vakaları anlık olarak hekimlerle paylaşması gerekir.

1. Meningokok vakalarının tanısı ve sürveyansı aktif şekilde yapılmakta mıdır?
2. Geçtiğimiz ay içerisinde hangi illerimizde kaç meningokoksik hastalık tespit edilmiştir?
3. Önceki aylara ve yıllara göre vaka sayılarında artış veya azalış ne boyuttadır?
4. Vakaların klinik ve demografik özellikleri nasıldır?
5. Etken olan meningokok bakterisinin serogrupları hangileridir?
6. Vakalarla yakın teması olan kaç kişi belirlenmiş, bunların ne kadarına koruyucu tedavi uygulanmıştır?
7. Ülkemizde son haftalarda tespit edilen vakaların umre ziyareti veya umre ziyareti yapan kişilerle yakın teması söz konusu mudur?
8. Umre/hac ziyareti için giden herkese meningokok aşısı yapılmakta mıdır?
9. Aşı yapılmamış kişilere sahte aşı belgesi verilerek umre/hac ziyaretini gerçekleştirdiğine dair iddialar ne oranda gerçeği yansıtmaktadır? Bunu önlemek için ne gibi tedbirler alınmaktadır? Suudi yetkililerin bildirdiği aşı yapılmamış kişiler içerisinde Türk vatandaşlarının oranı nedir?

Meningokoksik hastalıktan korunmanın en etkili yöntemlerinden biri aşılamaıdır. Ülkemizde iki tür meningokok aşısı da bulunmaktadır ancak parayla temin edilebilmektedir. Aşı şemasının tamamlanması 10 bin TL'yi bulduğundan ancak parası olan aileler çocuklarını bu hastalığa karşı aşılabilmektedir.

10. Meningokok aşılarının ücretli olmasının halk sağlığını tehdit ettiğini düşünüyor musunuz?
11. Pek çok ülkede bağışıklama programı çerçevesinde ücretsiz olarak uygulanan bu aşıları ne zaman aşı takvimine dahil etmeyi düşünüyorsunuz?

Sağlık Bakanlığı'ndan bu sorularımıza açık ve net yanıtlar bekliyor, daha fazla çocuk ve genç vatandaşımız hayatını kaybetmeden gerekli önlemleri alma sorumluluğunu yerine getirmeye çağırıyoruz.

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi